

J. H. Monrads prædiken ved Rigsdagens åbning

Taler

Jørgen Hermand Monrad
Præst, forfatter

Dato

3. oktober 1898

Sted

Frue Kirke

- 1 *Naar der ikke er profetiske Syner, bliver et Folk tøjlesløst; men den, som bevarer Loven, han er lykkelig.*

Det var af den saakaldte Ordsprogs-Bog, disse Ord læstes; det var Salomon, der
5 talte saaledes. En stor Mand i sin Tid. En Mester i Visdom og en Mester i
Statskunst. En Filosof og en Politiker; men en Filosof og en Politiker af en
sjældnere Art. En Mester nemlig, der ikke undsaa sig ved at tilstaa, at for ham
var Gudsfrygt Begyndelsen til al Visdom og til al Kløgt. En *Filosof*, for hvem
Gudsfrygt ikke var et *Problem*, han traf paa sin Vej, som derpaa maatte blive
10 Genstand for hans prøvende Overvejelser, — Side om Side med andre
indviklede Vanskeligheder, — og hvis Værdi derefter endelig kom til at bero paa
den større eller mindre Anerkendelse, han, Tænkeren, saa sig i Stand til at yde
denne Gudsfrygt. Nej tværtimod, for saadan forudsætningsløs Grublen over
Tilværelsen og dens Maal havde denne Mester ingen Smag; han mente sagtens,
15 at saadan rodløs Tænkning vilde blive til liden Lykke, til liden Gavn og Glæde
for Mennesker. Han fastholdt, at Tankens Forudsætning, at Visdommens
Begyndelse skal grunde i Herrens Frygt, i Ærefrygten for Gud og hans hellige
Ord. — Og Salomon holdt som *Statsmand* ikke Herrens Frygt for at være en
blot *Faktor* i Samfundslivet, som han nu engang ikke kunde undgaa at støde paa
20 et eller andet Sted paa sin Vej, og som han da som klog Politiker burde se at
affinde sig med eller maaske at udbytte paa snildeste Maade. Han antog
tværtimod, at ogsaa for Politikeren var Gudsfrygt Visdoms Begyndelse. Han
bildte sig ind — thi det kan maaske klinge besynderligt i moderne Øren — at
Statsmanden bør begynde og gaa frem i Herrens Frygt, at denne under al hans
25 Værk bør være den egenlige runddrift i hans Sjæl. — Han mente maaske, at uden
denne Gudsfrygt, uden Ærefrygt for Gud og hans hellige Ord, kunde man let
glide paa de bonede Gulve; eller svimle, om Medgang fulgte, i det Øjeblik, da
man allermost havde Ligevægten behov; eller, om Modgang kom, enten
fortvivle eller dog lade sig drive saaledes af Forhold og Omstændigheder, at hele

30

ens Værk tilsidst blev et Tilfældighedernes Spil. Han ansaa det kort sagt for en Umulighed, at en Mands Gerning kunde blive til varig Velsignelse, naar den ej var grundet i Guds frygt.

35 Og denne Kong Salomon, han har blandt mange andre træffende og forstandige Ord ogsaa ladet nogle falde om Stats- eller Folkelivet. Og han udtalte da, efter hvad der staar i Ordsprogenes 29. Kap., blandt andet ogsaa de Ord, som jeg oplæste, og som paa godt dansk er gengivet saaledes: *Er der ingen Syner, bliver Folket vildt', men salig den Mand, som agter gaa Loven.*

40

Er der ingen Syner, bliver Folket vildt, siger Mesteren. Det er altsaa et Tilfælde, som ligger indenfor hans Synskres, dette: at Folket bliver vildt, at alle Baand brister, og alle i Tøjler springer. Ja, dette Tilfælde, at Folket bliver vildt, og at alt dermed er forbi, ligger saa lidt udenfor hans Synskres, at det tværtimod for hans
45 Betragtning er til Stede som en altid lurende Fare, mod hvilken man stedse maa væbne sig. Og at han har Ret heri, bekræfter Erfaringen fra det enkelte Menneskes Liv, fra vort eget Liv maaske. Vi ved, der kan være Øjeblikke i det enkelte Menneskes Liv, hvor det synes, som om alle Baand bliver møre, og' hvor Vilddyret i Mennesket stikker sit Hoved frem. Men at dette skal ske i Folket, i
50 det store Samfundslag, det, mener den kongelige Vismand, det er den til alle Tider lurende Fare. —

Men for at Folket ikke skal blive vildt, siger Kong Salomon, saa maa der være Syner. Man glemme ikke, siger han, dette med Synerne. Man spotte ikke
55 Synernes Magt. Og hvilke Syner?

Fremtids-Syner! tænker jeg. Man huske, at overalt, hvor Mennesker vaaguer op af aandelig Død og Dvale, der vil man tørste efter Syner, der kan svæve for Øjet.
60 Efter store herlige Maal, der kan bringe Mennesket til at glemme sit eget snævre Jegs øjeblikkelige Behov for at hige efter Bedrift og Daad. Man tørstede efter saadanne, foran svævende Maal i Hedningeverdenen, og man tørstede efter dem blandt Guds udvalgte Folk. Man kaldte dem i det gamle Hellas for Idealer, og man kaldte dem i Israel for profetiske Syner. Den Statsmand og den Raadsherre
65 eller Lovgiver, der ikke vil agte paa Syner, paa vidtskuende Overblik og frembrydende Tanker, han bliver ikke sit Folks Helt. Folkets Velgører maa være noget af en Spejder og en Lytter. Han er som den yderste Vagtpost paa det Næs, der peger ud imod Fremtidens Taager. Han maa gennem Taagen, som skjuler de

70 skyllende Vande, kunne opfange Nødskuddenes Lyd og skimte Lanterne i den graalyse Morgen af den kommende Dag.

Men naar man i Israel talte om profetiske Syner, tænkte man dog ikke blot paa Fremtiden, men ogsaa paa *Evigheden*. Evighedens Kyster rander alle Profeternes
75 Syner. Og hvorledes skulde det være andet? Evighedstanken rører sig til alle Tider i Menneskets Bryst. Eller er det maaske anderledes selv i det moderne Menneskes Bryst? Hvem iblandt os har ikke følt, at Døgnfluens stakkede Liv er et kummerligt Kaar for Menneskets Aand? Hvem kender ikke de skønne Timer, da man i Fantasien har svunget sig op til Fuldkommenhedens Rige, hvor — højt
80 over alle Stjærner — Sygdom og Død, Sult og Savn er evig glemte? Hvem føler det ej i Grunden, at i samme Nu, som det sidste Glimt af Haab om Evighed siuktes over den ganske Jord, i samme Time er Jorden ikke længer en Menneskebolig, men et Helvedes Hus, hvør Menneskedyret med Vildhed og Raahed maa søge at overdøve Fortvivlelsens Stemme i sit eget Bryst? I Sandhed,
85 om Evighedssynerne slukkes, da bliver Slægten vild! Den, som derfor under alle Haande Paaskud langtfra at styrke eller værne om Fremtids- og Evighedssynerne i Folket, tværtimod laaner Haand til, at disse saavidt muligt tilbagetrænges og ringeagtes, han kalder paa de onde Tider. Han medvirker til, at dén altid lurende Fare indtræder. Den vil da komme, ikke strags og ikke i et Nu, men den vil vokse sig stærk fra Time til Time; og det Øjeblik vil komme, forberedt gennem mange
90 Tider, da Tøjlerne brister, og Folket bliver vildt. —

Men naar Kong Salomon saaledes har talt om Synernes Magt, saa føjer han betænksomt til: »Men salig den Mand, som giver Agt paa Loven.« Han kan
95 ikke noksom prise Loven. Dersom Synerne er Foryngelsens Kilde, i et Folk, saa er Loven Bevarelsens Salt. Med Lov bygges et Land, og sammen med Loven vil det atter falde sammen. Med Lov staar og falder Menneskers Samfund. For Loven og Dommen skal hver Mand bøje sig. Men for hvilken Lov? For de menneskelige Love? Ja ogsaa for den menneskelige Lov og for den menneskelige
100 Dom. Men hvorfor? er da den menneskelige Lov altid rigtig, og er de menneskelige Domme altid retfærdige og vise? Kan der ikke i de menneskelige Loves Navn og med Tilhold i deres Bogstav begaas de grueligste Ting, de mest himmelraabende Uretfærdigheder? Jo, saaledes er det! Den Lov, som gives af Mennesker, er ikke altid rigtig, og den Dom, som fældes af Mennesker, er ikke
105 altid retfærdig, og der kan i dens Ly drives onde Kunster. Og dog skal den Lov, som er given af Mennesker, adlydes, indtil den atter ad Lovens Vej ophæves eller forandres af Mennesker. Hvor Loven brydes i Selvtægt, hvor hver Mand tager

110 sig selv til Rette, fordi det forekommer ham, at de Love, som er, ikke er rigtige,
og de Domme, som fældes, ikke er retfærdige — der er der ingen Udsigt til bedre
Tider. Der vil det ene Lovbrud tage det andet, saaledes som det ene onde
Tvistens Ord tager det andet. Hvor Loven derimod holdes, der vil de Brøst, den
maatte have, blive saa aabenbare, at de tør ventes rettede ad Lovens Vej. Dette,
at bryde Loven, giver vel for et Øjeblik Luft, men det medfører Rare for
115 Fremtiden. At give Agt paa Loven kan vistnok mangen Gang være trangt nok,
— som at tage sit Kors op og bære det, men Skulderen bliver stærk under denne
Byrde. Et Folk med en Lov og med Domme, som ingen agter, er som et
Menneske med en brudt Ryg; et Folk, hvor Lov og Dom agtes, kan frit og rankt
gaa sin Fremtid i Møde.

120

Men indeholder Kong Salomons Ord en Lovprisning af den, som giver Agt paa
bestaaende menneskelige Love, saa vilde han dog næppe sige: »Salig den Mand,
som giver Agt paa Loven«, hvis han ikke kendte en Lov, som altid bestaar; hvis
han ikke kendte en Lov, som ikke er indrettet af Mennesker efter deres skiftende
125 Behov, men en Lov, paa hvilken selve Menneskenaturen er indrettet. En Lov,
som blev til i det Øjeblik, da det første Menneske skabtes af Jorden, og som ikke
vil ophøre at være, førend det sidste Menneske er bleven til Jord igen. Hans
Saligprisning gælder den Mand, som ikke blot holder sig klar af Sammenstød
med de menneskelige Love, men som for Samvittighedens Skyld holder sig klar
130 af den Lov, der rammer Morderen og Horkarlen og Tyven og Æreskænderen,
og som byder dette: Du skal elske Herren din Gud, og Næsten som dig selv.
Den Mand, for hvem dette er helligt, vil han prise; men den, som ved List eller
Kløgt undergraver den Lov, ham vil han forbande. —

135 Saaledes talte den vise Konge i Israel. Saaledes lød hans vise Ord? Men hvortil
nytter alle disse vise Ord? 'Verden er fuld af kloge og forstandige Ord, hvad
hjælper det da, at disse kommer til. Hvad hjælper det at dyngte Ord paa Ord,
Visdom paa Yisdom? Livet vil dog ikke desto mindre gaa sin skæve Gang, og
ingen vil kunne afværge de kommende Ting! — Ja, det er sandt, vise Ord vil ikke
140 kunne frelse Verden. Heller ikke Salomons vise Ord kan hjælpe Verden. Stakkels
Kong Salomon, han, som nok tiltrods for sin Visdom tilsidst havde ondt ved at
hjælpe sig selv. Han, om hvem det siges, at førend det kongelige Purpur gled fra
hans Skuldre, blev han en Træl af sit eget Kød.

145 Men er der da ingen Hjælp mod dette Onde? Skal vi søge Livsvisdom hos alle de
vise uden at finde den? Skal det ende med, at vi lukker alle Vidsoms-Bøger og

standser trætte alle Overvejelser som ufrugtbare og umulige?

150 Ja dermed maa det vel ende, hvis der ikke er at finde en frelsende Kraft. Thi det, som Verden trænger til, er ikke kloge Ord, — *men Kraft.*

155 Men hvor skulde *den* vel findes? Mig bekendt, findes den kun hos ham, om hvem der her endnu skal tales nogle Ord. —

Der staar han da paa Galilæas Bjerge; Skarerne flokkes om ham, men førend han slutter sin Tale, udraaber han: »Her er mere end Salomon«. — Han gav Slægten Syner, thi Himmeriges Hige var i hans Haand og paa hans Læber. Han kaldte paa dem, der arbejdede og ere besværede, de fattige i Aanden, de sørgende, de sagtmodige, de hungrige og tørstige efter Eetfærdighed og sagde, at Himmeriges Rige var deres. Han mættede Menneskenes Trang til Syner. — Men han er ogsaa den, der giver Agt paa Loven; han taler disse Ord: der er sagt til de gamle saaledes og saaledes. Og jeg er kommen, ikke for at opløse Loven og Profeterne, men for at fuldkomme dem. Saa siger jeg da; Vorder fuldkomne som eders himmelske Fader er fuldJa, der staar han, Profeten fra Nasaret, større end Moses og Elias, end David og Salomon!

170 Men — jeg ser ham ikke blot som den største af Profeterne. Jeg tror paa ham som den, der kan give den syge Verden Liv, som den, der kan bringe den døende Verden freisende Kraft. Jeg tror paa ham, der, før han bøjede sit Hoved, raabte: Det er fuldbiagt! Paa ham der efter sin Opstandelse sagde til sine Disciple: Min Fred giver jeg eder. Jeg tror paa den opstandne og himmelfarne, der ved sin Daab og sin Nadver genføder og oprejser det i Synden nedsunkne Menneskeliv. 175 Jeg tror paa ham, der i Sandhed er mere end Salomon. — Jeg tror paa Kristus, Guds og Menneskenes Søn.

Til hans Navn er dette Hus indviet. Fra dette Hus være da den danske Rigsdag i Dag hilset velkommen til sin forestaaende Gerning. Gud velsigne hver ædel 180 Stræben til Rigets Gavn og Folkets Vel!

Hvor der ingen Syner er, bliver Folket vildt; men salig den Mand, som agter paa Loven.

185 Amen.

Kilde

J. H. Monrad: Ved Rigsdagens Aabning: Tale i Frue Kirke den 3. Oktober 1898. Kjøbenhavn 1898

Kildetype

Digitalt manuskript

190

Tags

Prædiken, Prædikener fra 1800-tallet, Åbningstale

URI

<https://www.dansketaler.dk/tale/j-h-monrads-praediken-ved-rigsdagens-abning>

195

200

205

210

215

220